

מסורת הש"ס

- ↑ צ"ק ל: צ"צ גד; צ לעיל ח. סנהדרין לב. שביעית פ"י [מ"ה] ר"ה ב. ת. צ"צ קנז: קעא; [יבמות קכג], א וצ"ב מ: א; [בס"א: משתוי, ט] ודף כה.א, א [ג]. ובעירובין מז.א, [יבמות לו:], ח [ג'ל הכייתא. רש"י,

הגהות הב"ח

- ↑ גמ' פרידסא לנבירה לעשר שנים אכלה מלל: (ב) הו"ס ד"ה שטר וכו' אי נמי בעיבירא בין מלל:

מוסף רש"י

שטר שכתבו בו רבית. שכתוב צו שלוח דנבית (ב"ק ד:). פלוני לוח מפלוני מנה במחמתו עד זמן פלוני

(רשב"ם ב"ב חד:). שטרי חוב המוקדמין פסולין. לפי שרלה לטרוף לקוחות שלקחו שדה מן הלוח מוזמן שכשטר, ושלח דנין הוא שהרי קדמה מכירה להלוואה ובשטר מעיד שהלוואה קדמה לפיכך קפסוהו מלגבות בו ולא יטרוף אפילו ממונן המלוה ואילו אלא כמלוה על פה שאינו גובה מן המשועבדים (ר"ה ב.) וקנסין היתרא אטו איסורא ופסול אפילו מוזמן שני (סנהדרין לב.) אי נמי שנכתב השטר בחדש ניסן וכן מחוב צו בחדש ניסן לוח פלוני מפלוני והוא לא לוח ממנו כלום עד ט"ו ניסן, גם זה מוקדם ופסול, שאין לו לטרוף אלא ממונן ההלוואה ואילו, דלח כחצי דלמר (לעיל יג.) עדיו בחתומיו וכן לו (רשב"ם ב"ב קנז) ומיהו אם ההלוואה היתה בחדש ניסן בפני עדים וקנו מידו להשתעבד נכחי לוח למלוה ולא כתבו חת השטר עד ט"ו ניסן וכתבו צו בחדש ניסן, כי הרי מוקדם כבר (שם ע"פ ב"ב קעב.) והמאוחרין. שבאו עדים ואמרו אנו יודעים במלוה זו שקדמה לזמן הכתוב כאן, כשרין. דמעליה לא דהא מחיל ליה לשעבדא עד השתא (סנהדרין לב.) שכתבו בחדש ניסן וכתבו בתוך השטר בחדש באיר, וכל שכן אם לוח ניסן ולא נכתב עד איר, דכשהי שהרי מחל לו שעבדו של חדש שעבר (רשב"ם ב"ב קעא.).

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

אִים לִיה זכיה. דמתן זכין לקטן צפרק מי שמט (צ"צ דף קנז:); **וּזְקַפְּנוּ עָלָיו צַמְלוּה**. לאחר זמן חישוב עמו על הרבית וזוקף הכל ביחד צמלוה וכתב לו שטר עליהם כך וכך אפי חייב לפלוני; **וּגִזְזָה אֵת הַרְבִּית**. דמשעת זקיפה הוי כגזיו: צין כך וצין כך. אסיפא פליג וטעמא כדמפרש ואזיל שלא

יאמרו כו':

שטר שיש צו רבית.

שכתוב צו פלוני לוח מפלוני מנה

רבית כך וכך לזמן פלוני: **המוקדמין**.

למלוה: **פסולין**. דבעי למיטרף לקוחות

מוזמן הכתוב צו ועדיין לא הלוח

ושטר הלקוחות קודם למלוה וזה

מוציא שטרו והוא קודם והוא שקר:

פסולים. ואינו טורף מן המשועבדין

ואפי' מן המאוחר למלוה: **ר"מ היא**.

דקנים היתירא אטו איסורא: **שמא**

יגבה מן זמן ראשון. דאיכא דלא

מסיק אדעתיה לנקדק כל כך בזמן

הלוואה לומר למלוה שטרך מוקדם

ומקחי קדם להלוואתך: **פרדיסא**. כרס:

כבישנא. אטמין: **ואמינא לקוחה**

היא צדי. ואצד שטר המכירה ואצא

מכת חזקה של ג' שנים דכולי האי

בל מצינא למיזדהר בשטרא: **אול**.

צלה הכרס: **אקנייט**. במתנה צעדים:

לזנו קטן. כדי שלא תהא מכירתו

מכירה שכשיוציא שטר מכירתו זה

יוציא שטר מתנתו ולא גילה

הדבר: **זווי**. מעות שהוא מוצב

ממנו שמוציא עליו שטר שמכרת

לי כרס שאין שך וקצלת מעותיי)

וכתבת לי אחריות: **כמלוה צשטר**

דמו. דהא כתב ליה אחריות:

מודה

אִית לִיה זכיה מדרבנן הכא נמי לא שנא

ולא היא ישראל אתי לכלל שליחות יעבוב"ם

לא אתי לכלל שליחות תנו רבנן ג'ישראל

שלוח מעות מן הנכרי ברבית וזקפן עליו

במלוה ונתגייר אם קודם שנתגייר זקפן עליו

במלוה גובה את הקרן וגובה את הרבית ואם

לאחר שנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את

הקרן ואינו גובה את הרבית וכן נכרי שלוח

מעות מישראל ברבית וזקפן עליו במלוה

ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו

במלוה גובה את הקרן וגובה את הרבית אם

משנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן

ואינו גובה את הרבית רבי יוסי אומר יגכרי

שלוח מעות מישראל ברבית בין כך ובין כך

גובה את הקרן וגובה את הרבית אמר רבא

אמר רב חסדא אמר רב הונא הלכה כרבי

יוסי אמר רבא מאי טעמא דרבי יוסי הכרי

שלא יאמרו בשביל מעותיו נתגייר זה תנו

רבנן ^השטר שכתוב בו רבית קונסין אותו

ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית

דברי רבי מאיר וחכמים אומרים יגובה את

הקרן ואינו גובה את הרבית במאי קמיפליגי

רבי מאיר סבר קנסין התירא משום איסורא

ורבנן סברי לא קנסין התירא משום איסורא

^ותנן התם שטרי יחוב המוקדמין פסולין

יחבמאחרין כשרין מוקדמין אמאי פסולין נהי דלא גבו מוזמן ראשון יגגבו

מוזמן שני אמר ר' שמעון בן לקיש במחלוקת שנויה ור"מ היא ורבי יוחנן אמר

אפי' תימא רבנן יגזירה שמא יגבה מוזמן ראשון ^זההוא גברא דמשכין ליה

פרדיסא לחבריה ^חאכלה תלת שני א"ל אי מזבנית לה ניהלי מוטב ואי

לא כבישנא לה לשטר משכנתא לקוחה היא בידי אול קם

אקנייה לבנו וחדר זבנה ניהליה יזביני ודאי לא הוי זביני זווי במלוה

בשטר דמו וגובה מנכסים משועבדים או דילמא יכמלוה ע"פ דמו ואינו

גובה מנכסים משועבדים אמר אבוי ולאו היינו דרבי אסי דאמר ר' אסי

מודה

לדחות דהתם עבירה נעשית צנוף הממון יותר מכאן דכאן עיקר עבירה צשטר כדאמרין התם

לא קנסו אלא צשטר ומיהו רבנן נראה דודאי לא קנסו כלל ומשמע לכאורה דגבי לרבנן צשטר קרן אפילו ממשעבדי ור"מ נמי לא

פליג אלא משום דקנים ותימה דאמאי אין העדים פסולים כיון שעובדים על לא תשימון (שמות כב) אע"פ שאין מרויחים יש להם

לפסול מידי דהוה אעבדיין אוכל נצילות להכעיס דקי"ל (סנהדרין דף טז.) כחצי דפסול והא דלא חשיב להו צפרק זה בורר (שם דף כד:)

ה"נ לא חשיב ליה אלא הוי ככלל מלוה הבאה ברבית (המ"א) מלוה הבאה ברבית והוא הדין נמי עדים ככלל ואין לפרש כגון

שאין רבית מפורש צשטר אלא כתב סתם פלוני חייב לפלוני מנה וכללו הקרן עם הרבית והעדים לא ידעו דא"כ צסמוך דקאמר

ר' יוחנן דמודו רבנן צשטרי חוב המוקדמין גזירה שמא יגבה מוזמן ראשון ה"נ נגזור שמא יגבה רבית בתורת קרן ואין לומר נמי

דכיון שהרבית מפורש צשטר אין העדים עובדין על לא תשימון כיון דיודעינן העדים דבית דין לא יגבו על ידם רבית ולכן השטר כשר

והא דמתן צמתני (לקמן דף עה:) דעדים עובדין היינו כשאין ניכר הרבית צשטר ויודעים עדים שיש צו רבית דהא אהאי שטרא

גופי' אמרי' צפרק המניח (צ"ק דף ל:) וצפרק המוכר פירות (צ"צ דף גז: ושם ד"ה וחכמים) דמשעת כתיבה עבד ליה שומא וי"ל דאיידי

הכא ברבית דרבנן ולא מיפסלו צאיסור דרבנן כיון שאין מרויחים כלום אע"פ שבעצירה דאורייתא היו נפסלים אי נמי אפי' ברבית

דאורייתא יש להכשיר דשמא לא תשימון לאינשי צמלוה משמע להו ולא צעדים ולכן כשרים כדאמרין נמי (לעיל דף ה:) לא תחמוד

לאינשי בלא דמי משמע להו אבל קשה היא דשטרי חוב המוקדמים היאך העדים כשרים דמוקמינן לה כר"מ אבל לרבנן גובה מוזמן

שני ולר"מ נמי היה גובה אי לאו משום דקנים ורבי יוחנן נמי לא קאמר דפסולים לרבנן אלא משום גזירה שמא יגבה מוזמן ראשון

והלא העדים הללו צמתכין חתמו שקר והקדימו את הזמן וי"ל כגון שיש עדים שמעידין עליהם שהיו אנוסים מחמת נפשות או כגון

שאומרים טעניו צשנת המלך אי נמי ^ט צשיפורא צין מלל צין חסר ולא הזכירו צשטר צכמה צשבת אלא צכמה צחדש:

עב.

שְׁמֵר שֵׁשׁ בּו רבית קונסין אותו ואין גובה לא את הקרן ולא

את הרבית. פריצ"ס דאין גובה ממשעבדי אבל מצני חרי

גבי ע"פ אותו השטר דעדים אינם פסולים דאינם עדי חמס דאין

מרויחים כלום דצדרי וקשה דמינא צמוספתא [פ"ה] דמכלתין

המואל שטר שיש צו רבית יקרענו

בא לצ"ד יקרעוהו והשתא אי גבי

ציה מצני חרי אמאי יקרעוהו ימתינו

עד שיגבה צו קודם וי"ל שאסור

להשהותו מיהו נראה דר"מ קנים

לגמרי ולא גבי ציה כלל כמו שטרי

חוב המוקדמים דמוקמינן צסמוך

כר"מ ואף על גב שגם שם פי'

צקונטרס דאין פסולין אלא לגבות

ממשעבדי אין נראה דפסולין משמע

דלא גבי ציה כלל והא דפריך נהי

דלא גבי מוזמן ראשון ליגבי מוזמן שני

הוה מצי למימר נמי נהי דלא גבי

ממשעבדי יגגבי מצני חרי אלא

רבותא פריך דלפי' ממשעבדי יגגבי

מוזמן שני ובסמוך דפריך אעבודא

דפרדיסא אלא הא דאמר רבי יוחנן

גזירה שמא יגבה מוזמן ראשון נימא

דלא ייתן ליכתב ולא משני משום

דטעמא דלא יתן ליכתב לא משום

אלא דלא גבי ממשעבדי משום דס"ל

דודאי מהני לפסולו לגמרי ולא גבי

ציה כלל והא דלא מיבעיא ליה אלא

אי גבי ממשעבדי אבל מצני חרי

פשיטא ליה דגבי אף על גב דלא יתן

להיכתב התם הוא דפשיטא ליה דגבי

היינו משום שהמוכר היה מודה

ללווקח שלא פרע ועוד נראה דלפי' יש

עדים אחרים או שחייב מודה אפי'ה

קנים ר"מ דהכי משמע דאין גובה

קרן דומיא דרבית וצמוספתא (שם)

נמי משמע דאפילו צמלוה על פה

קנים דקתני המלוה את חצירו ברבית

וצא לפני צ"ד קונסין אותו ואינו

גובה לא את הקרן ולא את הרבית

שהיה ר"מ אומר שטר שיש צו רבית

כו' וצפ' המניח (צ"ק דף ל:) נמי

מדמינן לההוא דקנסו גופן משום

צצחן דמפסדי גוף הממון הוא הדין

דקנים צגוף המלוה אע"פ שיש

משעת כתיבה עבד ליה שומא ולכן

לא קנסו אלא צשטר ומיהו רבנן נראה דודאי לא קנסו כלל ומשמע לכאורה דגבי לרבנן צשטר קרן אפילו ממשעבדי ור"מ נמי לא

פליג אלא משום דקנים ותימה דאמאי אין העדים פסולים כיון שעובדים על לא תשימון (שמות כב) אע"פ שאין מרויחים יש להם

לפסול מידי דהוה אעבדיין אוכל נצילות להכעיס דקי"ל (סנהדרין דף טז.) כחצי דפסול והא דלא חשיב להו צפרק זה בורר (שם דף כד:)

ה"נ לא חשיב ליה אלא הוי ככלל מלוה הבאה ברבית (המ"א) מלוה הבאה ברבית והוא הדין נמי עדים ככלל ואין לפרש כגון

שאין רבית מפורש צשטר אלא כתב סתם פלוני חייב לפלוני מנה וכללו הקרן עם הרבית והעדים לא ידעו דא"כ צסמוך דקאמר

ר' יוחנן דמודו רבנן צשטרי חוב המוקדמין גזירה שמא יגבה מוזמן ראשון ה"נ נגזור שמא יגבה רבית בתורת קרן ואין לומר נמי

דכיון שהרבית מפורש צשטר אין העדים עובדין על לא תשימון כיון דיודעינן העדים דבית דין לא יגבו על ידם רבית ולכן השטר כשר

והא דמתן צמתני (לקמן דף עה:) דעדים עובדין היינו כשאין ניכר הרבית צשטר ויודעים עדים שיש צו רבית דהא אהאי שטרא

גופי' אמרי' צפרק המניח (צ"ק דף ל:) וצפרק המוכר פירות (צ"צ דף גז: ושם ד"ה וחכמים) דמשעת כתיבה עבד ליה שומא וי"ל דאיידי

הכא ברבית דרבנן ולא מיפסלו צאיסור דרבנן כיון שאין מרויחים כלום אע"פ שבעצירה דאורייתא היו נפסלים אי נמי אפי' ברבית

דאורייתא יש להכשיר דשמא לא תשימון לאינשי צמלוה משמע להו ולא צעדים ולכן כשרים כדאמרין נמי (לעיל דף ה:) לא תחמוד

לאינשי בלא דמי משמע להו אבל קשה היא דשטרי חוב המוקדמים היאך העדים כשרים דמוקמינן לה כר"מ אבל לרבנן גובה מוזמן

שני ולר"מ נמי היה גובה אי לאו משום דקנים ורבי יוחנן נמי לא קאמר דפסולים לרבנן אלא משום גזירה שמא יגבה מוזמן ראשון

והלא העדים הללו צמתכין חתמו שקר והקדימו את הזמן וי"ל כגון שיש עדים שמעידין עליהם שהיו אנוסים מחמת נפשות או כגון

שאומרים טעניו צשנת המלך אי נמי ^ט צשיפורא צין מלל צין חסר ולא הזכירו צשטר צכמה צשבת אלא צכמה צחדש:

קוֹנְסִין אוֹתוֹ ואִינו גובה וכו'. ואע"ג דאמר' צפ' אע"פ (כתובות דף ק: ס:) הלכה כר"מ בגזירותיו היינו דוקא בגזירותיו ולא צקנסותיו והכא

קנס הוא דכה"ג נמי פסקו בהלכות [גדולות] כרבנן דר"מ צמעוצרת חצירו ומינקת חצירו דאם נשא יוציא לכשיגיע זמנו

לכנוס יכנוס ולא כר"מ דאמר לא יחזיר עולמית ^י (בטעם דף כו.) דהוי קנסא ורציה מדצעי צבהולץ (יבמות דף לו.) אם אינסבא לכהן

(לא) [אין] החמירו לגרש כיון שאינו יכול לחזור ולכנוס דגרופא אסורה לכהן ווע"ע מוס' זבחים קד. ד"ה א"ר עקיבא]: **אִמֵּר אַבִּי יֵאָו**

היינו דרבי **אסי דאמר רבי אסי ב'**, תימה מה ענין דר' אסי לכאן וי"ל דהכא לא מיבעיא ליה אי גבי ממשעבדי אי לא אלא משום דפשיטא

ליה דנאמן לומר פרעתי משום דלא יתן ליכתב ומיבעיא ליה אי לא גבי ממשעבדי כיון דאין השטר מועיל אלא ע"פ הודאתו או דילמא גבי

ועל זה בא אצ"י להציא מדרבי אסי דכי היכי דמודה צשטר מהניא הודאתו לגבות ממשעבדי אע"פ שאם היה אומר מזויף הוא היה לרצין קיום

ה"נ הכא גבי פרידסא ולא שייך כאן לגרוס אין לרצין לקיימו אלא גרסי' לאו היינו דרבי אסי דאמר ר' אסי מודה צשטר שכתבו גובה מנכסים

משועבדים ולפי זה כשמקשה על רצא מהיאי דלשצח קרקעות בלא רצא היה יכול להקשות מיד לכ"ע מ"ש הכא דנאמן לומר פרעתי

וצנמלאת שאינו שלו אינו נאמן כל זמן ששטר מכר צידו אלא נטר עד לצסוף ומקשה על רצא מגביית משעבדי השנוי צפירוס ^י צצרייתא:

עין משפט

נר מצוה

קבו א מיי' פ"ד מהל'

וזיכה ומתנה הלכה ח טוש"ע ח"מ סי' רמג סעי' יח:

ב [מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף יד:]

קבו ג ד ה מיי' פ"ה מהל' מלוה ולוה הל' ו סמג לארין קלג

טוש"ע י"ד סי' קעא:

קבח ו מיי' שם פ"ד הל' ו ועי' צמשנה למלך

סמג לארין קלו טוש"ע ח"מ סי' נב סעי' א

וטוש"ע י"ד סי' קסא סעי' יא:

קכב ז ח מיי' פכ"ג שם הל' א סמג עשין

זד טוש"ע ח"מ סי' מג סעי' ז:

ט [מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעיף יב:]

קל י ב מיי' פ"י מהל' מכירה הל' ד סמג עשין פז טוש"ע ח"מ סי' רה סעי' ז:

קלא ל מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' ח סמג עשין עג טוש"ע ח"מ

סי' לג סעי' ו וסי' קג סעיף א וסעי' ב: